

Cechy złota – znaki probiercze i oznaczenia na wyrobach jubilerskich

1. Czym są cechy probiercze?

Cechy probiercze (inaczej: znaki probiercze lub cechy złota) to oficjalne oznaczenia wybijane na wyrobach z metali szlachetnych, takich jak złoto, srebro i platyna. Celem tych oznaczeń jest potwierdzenie autentyczności stopu i jego zawartości metalu szlachetnego (czyli próby).

Oznaczenia te są nadawane przez państwowe urzędy probiercze lub upoważnione instytucje, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa probierczego.

Dla wyrobów platynowych

Cecha podstawowa dla próby 0,999

Cecha podstawowa dla próby 0,950

Cecha podstawowa dla próby 0,850

Cecha dodatkowa dla platyny

Dla wyrobów palladowych

Cecha podstawowa dla próby 0,999

Cecha podstawowa dla próby 0,850

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha dodatkowa dla palladu

Dla wyrobów złotych

Cecha podstawowa dla próby 0,999

Cecha podstawowa dla próby 0,960

Cecha podstawowa dla próby 0,750

Cecha podstawowa dla próby 0,585

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha podstawowa dla próby 0,375

Cecha podstawowa dla próby 0,333

Cecha dodatkowa dla złota

Dla wyrobów srebrnych

Cecha podstawowa dla próby 0,999

Cecha podstawowa dla próby 0,925

Cecha podstawowa dla próby 0,875

Cecha podstawowa dla próby 0,830

Cecha podstawowa dla próby 0,800

Cecha dodatkowa dla srebra

Inne cechy

Cecha pomocnicza dla metali szlachetnych potwierdzająca cechy poprzednio wybite

Cecha główna dla metali szlachetnych

Znaki probiercze

Znak do oznaczania wyrobów z metali nieszlachetnych

Znaki do kasowania cech lub oznaczeń

Obowiązuje od 07.05.2012

2. Co oznacza próba złota?

Próba określa zawartość czystego złota w stopie, z którego wykonano dany wyrób. Wyrażana jest zazwyczaj w promilach (‰), choć spotykane są także oznaczenia karatowe (np. 14K).

Próba Czystość złota Oznaczenie karatowe

999	99,9%	24K
916	91,6%	22K
750	75,0%	18K
585	58,5%	14K
500	50,0%	12K
375	37,5%	9K
333	33,3%	8K

Ciekawostka: W Polsce najczęściej spotykana próba to **585 (14K)**, łącząca dobrą jakość z trwałością.

Próba	Zapis karatowy	Ilość złota w stopie
999	24 kt	99.9 %
916	22 kt	91.6 %
750	18 kt	75.0 %
585	14 kt	58.5 %
500	12 kt	50.0 %
375	9 kt	37.5 %
333	8 kt	33.3 %

0 próba	999 – 99,9% czystego złota	24 karatowe złoto – próba 1000*
1 próba	960 – 96,0% czystego złota	23 karatowe złoto – próba 958
-	-	22 karatowe złoto – próba 916
2 próba	750 – 75,0% czystego złota	18 karatowe złoto – próba 750
3 próba	585 – 58,5% czystego złota	14 karatowe złoto – próba 585
4 próba	500 – 50,0% czystego złota	12 karatowe złoto – próba 500
-	-	10 karatowe złoto – próba 417
5 próba	375 – 37,5% czystego złota	9 karatowe złoto – próba 375
6 próba	333 – 33,3% czystego złota	8 karatowe złoto – próba 333

*teoretycznie, ponieważ w rzeczywistości uzyskuje się próbę 999 lub 999,9

	próba	cecha probiercza
Srebro (Ag)	999 ‰	
	925 ‰	
	875 ‰	
	830 ‰	
	800 ‰	
	cecha dodatkowa	

	próba	cecha probiercza
Złoto (Au)	999 ‰	
	960 ‰	
	750 ‰	
	585 ‰	
	500 ‰	
	375 ‰	
	333 ‰	
cecha dodatkowa		

Czech hallmarks for gold, silver and platinum jewellery						
GOLD						
genuineness	999/1000	986/1000	900/1000	750/1000	585/1000	
SILVER						
genuineness	999/1000	959/1000	925/1000	900/1000	835/1000	800/1000
PLATINUM						
genuineness	999/1000	950/1000	900/1000	850/1000	800/1000	

3. Znaki probiercze w Polsce

W Polsce cechy probiercze nadawane są przez **Główny Urząd Miar**, a znaki różnią się w zależności od próby złota i rodzaju wyrobu.

Przykład cech probierczych w Polsce (po 1986 roku):

Symbol	Próba	Opis
◆	Głowa rycerza 960–999	Najczystsze złoto inwestycyjne
♁	Głowa orła 750	Często w biżuterii luksusowej
♁	Głowa kota 585	Najpopularniejsza próba jubilerska
♁	Głowa psa 500	Rzadsza próba o średniej zawartości złota
♁	Zając 375	Często spotykana w starszej biżuterii
♁	Mysz 333	Budżetowe wyroby złote

Uwaga: W starszych wyrobach można spotkać również oznaczenia sprzed 1986 roku, różniące się wyglądem.

Cecha podstawowa dla próby 0,999

Cecha podstawowa dla próby 0,960

Cecha podstawowa dla próby 0,750

Cecha podstawowa dla próby 0,585

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha podstawowa dla próby 0,375

Cecha podstawowa dla próby 0,333

Cecha dodatkowa dla złota

Polskie cechy i znaki probiercze

		próba	cecha			próba	cecha
złoto		999		srebro		999	
		960				925	
		750				875	
		585				830	
		500				800	
		375				cecha dodatkowa	
		333					
		cecha dodatkowa					
pallad		999		platyna		999	
		850				950	
		500				850	
		cecha dodatkowa				cecha dodatkowa	
inne cechy		cecha pomocnicza	cecha główna	oznaczenie "metal"			
znaki probiercze							
znaki do kasowania							
XX X							

Litery występujące w cechach określają urzędy probiercze:

A-Białystok, B-Bydgoszcz, G-Gdańsk,
 H-Chorzów, K-Kraków, Ł-Lódź, P- Poznań,
 V-Wrocław, W-Warszawa, Z-Częstochowa

4. Znaki probiercze w innych krajach

Każdy kraj ma swoje oznaczenia. Oto przykładowe:

- **Wielka Brytania:** litery + znak miasta (np. lew dla Londynu), rok i próba w karatach.
- **Francja:** orzeł dla złota 18K, ręka dla złota 14K.
- **Niemcy:** próba wyrażona cyframi (np. 585) bez obrazków.
- **Rosja/ZSRR:** pięciokąt z głową kobiety i cyfrą próby.
- **Włochy:** numer producenta + kod regionu (np. 750 VI – Werona).

5. Gdzie szukać cech na biżuterii?

Znaki probiercze umieszczane są w dyskretnych miejscach, m.in.:

- na wewnętrznej stronie pierścionka lub obrączki,
- przy zapięciu łańcuszka lub bransoletki,
- z tyłu wisiorka lub broszki.

Warto użyć lupy lub szkła powiększającego, ponieważ znaki są zazwyczaj bardzo małe.

6. Dlaczego cechy są ważne?

- **Potwierdzają autentyczność i wartość** – dzięki nim wiemy, ile złota zawiera wyrób.
- **Ułatwiają sprzedaż** – zarówno lombardy, jak i sklepy jubilerskie wymagają obecności cech.
- **Chronią przed oszustwem** – brak znaku probierczego może sugerować podróbkę lub wyrób niskiej jakości.
- **Umożliwiają wycenę i skup** – punkty skupu złota kierują się oznaczeniem próby przy wycenie.

Polskie cechy i znaki probiercze

		próba	cecha			próba	cecha
złoto		999		srebro		999	
		960				925	
		750				875	
		585				830	
		500				800	
		375				cecha dodatkowa	
		333					
		cecha dodatkowa					
pallad		999		platyna		999	
		850				950	
		500				850	
		cecha dodatkowa				cecha dodatkowa	
		inne cechy				inne cechy	
						cecha pomocnicza	cecha główna
						oznaczenie "metal"	
						znaki probiercze	
						znaki do kasowania	

Litery występujące w cechach określają urzędy probiercze:
 A-Białystok, B-Bydgoszcz, G-Gdańsk,
 H-Chorzów, K-Kraków, L-Lódź, P-Poznań,
 V-Wrocław, W-Warszawa, Z-Częstochowa

Polskie cechy i znaki probiercze

		próba	cecha			
złoto		960		srebro	925	
		750			875	
		585			830	
		500			800	
		375			cecha dodatkowa	
		333			950	
		cecha dodatkowa			cecha dodatkowa	
pallad		850		materiały dentystyczne	platyna 950	
		500			złoto 916	
		cecha dodatkowa			złoto 833	
inne cechy					złoto 750	
cecha pomocnicza		cecha główna			333	
					złoto i pallad 302	
znaki probiercze						
oznaczenie „metal”		znaki do kasowania				
		XX X				

Litery występujące w cechach określają urzędy probiercze: A-Białystok, B-Bydgoszcz, G-Gdańsk, H-Chorzów, K-Kraków, Ł-Łódź, P-Poznań, V-Wrocław, W-Warszawa, Z-Częstochowa

Polskie cechy i znaki probiercze dla wyrobów ze złota obowiązujące od 8 maja 2004 r.

Próba	Wzór cechy	Próba	Wzór cechy
960		750	
585		500	
375		333	
CECHA DODATKOWA			

Polskie cechy i znaki probiercze dla materiałów dentystycznych ze złota obowiązujące od 8 maja 2004 r.

Próba	Wzór cechy	Próba	Wzór cechy
916		833	
750		302	

Polskie cechy i znaki probiercze dla wyrobów ze złota obowiązujące do 8 maja 2004 r.

Próba	Wzór cechy	Próba	Wzór cechy
960		750	
585		500	
375		333	
CECHA DODATKOWA			

1963 - 1986

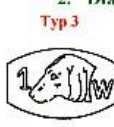
1. Dla wyrobów platynowych

Cecha podstawowa dla próby 0,950

Cecha dodatkowa dla platyny

Cecha podstawowa dla próby 0,850

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha dodatkowa dla palladu

3. Dla wyrobów złotych

Cecha podstawowa dla próby 0,960

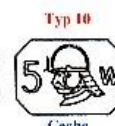
Cecha podstawowa dla próby 0,750

Cecha podstawowa dla próby 0,583

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha podstawowa dla próby 0,375

Cecha podstawowa dla obrączek próby 0,333

Cecha dodatkowa dla złota

4. Dla wyrobów srebrnych

Cecha podstawowa dla próby 0,916

Cecha podstawowa dla próby 0,875

Cecha podstawowa dla próby 0,800

Cecha podstawowa dla próby 0,750

Cecha dodatkowa dla srebra

5. Dla materiałów dentystycznych

Cecha podstawowa dla materiałów platynowych próby 0,950

Cecha podstawowa dla materiałów złotych próby 0,916

Cecha podstawowa dla materiałów złotych próby 0,833

Cecha podstawowa dla materiałów złotych próby 0,750

Cecha podstawowa dla materiałów palladowych próby 0,333

6. Dla wyrobów z metali szlachetnych poprzednio odciekanych

Cecha pomocnicza dla metali szlachetnych, poświadczająca cechy poprzednio wybite

7. Dla surowców i półfabrykatów platyny, palladu, złota i srebra

Cecha główna dla metali szlachetnych

8. Do kasowania cech lub oznaczeń na przedmiotach z metali szlachetnych

Kasownik

9. Dla wyrobów z metali nieszlachetnych

Znak dla wyrobów z metali nieszlachetnych

Obowiązuje od 20.03.1963r.

2004 – 2012

1. Dla wyrobów platynowych

Cecha podstawowa dla próby 0,950

Cecha dodatkowa dla platyny

Cecha podstawowa dla próby 0,850

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha dodatkowa dla palladu

2. Dla wyrobów palladowych

3. Dla wyrobów złotych

Cecha podstawowa dla próby 0,960

Cecha podstawowa dla próby 0,750

Cecha podstawowa dla próby 0,585

Cecha podstawowa dla próby 0,500

Cecha podstawowa dla próby 0,375

Cecha podstawowa dla próby 0,333

Cecha dodatkowa dla złota

4. Dla wyrobów srebrnych

Cecha podstawowa dla próby 0,925

Cecha podstawowa dla próby 0,875

Cecha podstawowa dla próby 0,830

Cecha podstawowa dla próby 0,800

Cecha dodatkowa dla srebra

5. Dla materiałów dentystycznych

Cecha podstawowa dla platyny próby 0,950

Cecha podstawowa dla złota próby 0,916

Cecha podstawowa dla złota próby 0,833

Cecha podstawowa dla złota próby 0,750

Cecha podstawowa dla palladu próby 0,333

Cecha podstawowa dla złota i palladu próby 0,302

6. Pozostałe cechy i znaki

Cecha pomocnicza dla metali szlachetnych potwierdzająca cechy poprzednio wybite

Cecha główna dla metali szlachetnych

Znak do oznaczenia wyrobów z metali nieszlachetnych

Znak do oznaczenia wyrobów z metali nieszlachetnych

Znak do kasowania cech lub oznaczeń

Znak do kasowania cech lub oznaczeń

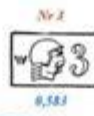
Obowiązuje od 01.01.2004

1931 - 1963

CECHA KRAJOWA

WYBIJANA JEST: NA GŁÓWNYCH CZĘŚCIACH WYROBÓW KRAJOWYCH
(Z WYJĄTKIEM KOPERT ZEGARKOWYCH)

DLA PLATYNY

DLA ZŁOTA

DLA SREBRA

Tylko dla obręczek słabych

GODŁO

- NA DRUGORZĘDNYCH CZĘŚCIACH WYROBÓW
ORAZ NA OZNACZENIE WAGI BRANSOLET ZŁOTYCH

DLA PLATYNY DLA ZŁOTA DLA SREBRA

CECHA WWOZOWA

- NA WSZYSTKICH WWOŻONYCH WYROBACH Z ZAGR.

DLA PLATYNY DLA ZŁOTA DLA SREBRA

CECHA ZEGARKOWA

- NA KRAJOWYCH ZEG. ZŁOTYCH I SREBRNYCH

DLA ZŁOTA

DLA SREBRA

CECHA MAT. DENTYSTYCZNYCH

- NA KRAJKACH, BLACHACH I DRUTACH DLA CEŁÓW
DENTYSTYCZNYCH

DLA PLATYNY

DLA ZŁOTA

CECHA ZLEWKOWA

- NA ZLEWKACH

DLA PLATYNY

DLA ZŁOTA I SREBRA

CECHA LOMBARDOWA

CECHA METALI NIESZLACHETNYCH

- NA WYROBACH UŻYWANYCH
BEZ ZNAKU BIENNEGO

OBJAŚNIENIE

Państwowe cechy probiercze ustalone zostały rozporządzeniem: Ministra Przem. i Handlu z dnia 21 lipca 1931r. (Dz. U. Nr 83, poz 646) oraz Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 5 stycznia 1950r. (Dz. U. Nr 42, poz 269).

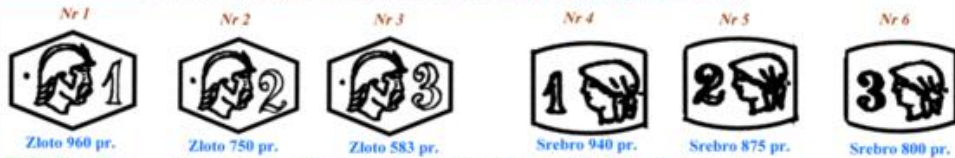
Wybijane przez urzędy probiercze cechy różnią się między sobą tylko literą, oznaczającą urząd, a mianowicie „K” dla krakowskiego i „w” dla warszawskiego urzędu probierczego.

Cechy Nr 9, 10, 11, 11A, 12, 12A, 11N, 17N, 19N, i 42 mają szerokość literową, pozostałe - szerokość wyspki.

1920 - 1931

Głowa rycerza oznacza złoto, głowa kobiety - srebro

A. Wielka cecha - stawia się na głównej części wyrobów krajowych wagi powyżej 10 gramów i oznacza:

B. Mała cecha - stawia się na głównej części wyrobów krajowych wagi poniżej 10 gramów i oznacza:

C. Godło - na drugorzędnych częściach:

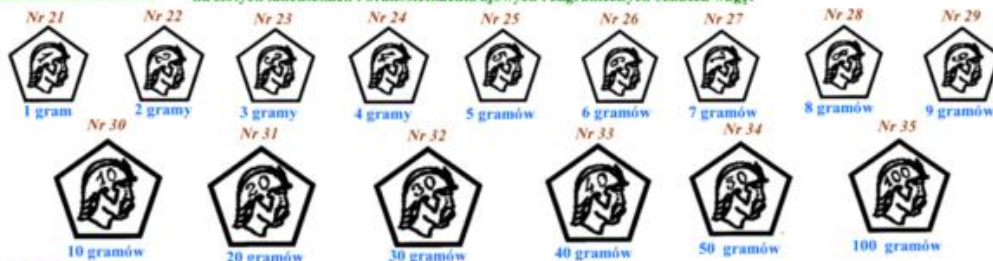

Wyr. kraj. zł. Złoty kraj. Złoty zagr. Na drugorz. częściach wyr. sr.

D. Cecha wwozowa - na wyrobach wwożonych z zagranicy oznacza:

E. Cecha wagowa - na złotych łańcuszkach i bransoletkach krajowych i zagranicznych oznacza wagi:

F. Cyfra próby

- używa się łącznie z cechami **G** lub **E** oznacza:

Złoto 960 pr. Złoto 750 pr. Złoto 583 pr. Srebro 940 pr. Srebro 875 pr. Srebro 800 pr.

G. Cechy złewkowe Na zławkach (sztabach) złotych i srebrnych

Godło Państwa z inicjałami Urzędu Probierczego

H. Cecha zegarkowa

- na zegarkach i kopertach zegarkowych, przyniesionych w stanie wykończonym, oznacza:

I. Cecha lakowa

- (pieczęćka) - na materiałach listkowych:

METAL

Na częściach z metali nieszlachetnych

K. Cecha lombardowa

Na wyrobach używanych przyniesionych m. in. z pracowni (okazyjnych)

L. Cechy przechodnie

Na wyrobach okresu wojennego niskopr. Złota od 550 do 583 Srebra od 760 do 800

O czym mówi próba złota?

Próba złota (symbol złota) musi być wybita na każdym wyrobie ze złota poza monetami. Ma to ustrzec nabywcę przed wprowadzeniem w błąd przez nieuczciwego

sprzedawcę. Wybijanie próby, zwane też **cechowaniem** poprzedzone jest badaniem zawartości czystego metalu w stopie, z którego jest wykonany przedmiot. Czyste metale szlachetne są zbyt miękkie, zbyt łatwo się gną i ścierają. Dlatego np. biżuteria czy przedmioty użytkowe wykonywane są ze stopów złota, srebra i miedzi. By wyeliminować nadużycia czy oszustwa Cechy Złotników broniąc się przed oskarżeniami i pomówieniami wyznaczały mistrza, który sprawdzał wyrób przed wprowadzeniem go do sprzedaży a wynik badania potwierdzał, wybijając puncyną na wyrobie odpowiedni znak, który potwierdzał, że wyrób trzyma próbę, czyli ma w stopie **tyłe złota ile mieć powinien**. Jakże zatem są próby złota? Sięgnijmy do historii.

Nieco historii, czyli jak dawniej badano próby złota

Złoto znane jest od starożytności, co pozwala przypuszczać że próby fałszowania stopów złota mają tak samo długą historię. Już w starożytnej Grecji, około IV wieku p.n.e określano próbę złota przy pomocy kamienia probierczego, dokładnie tak samo robimy to dzisiaj. Stosowano też inne metody. Archimedes w III w. p.n.e zbadał złotą koronę syrakuzkańskiego władcy Hierona zanurzając ją w wodzie i porównując masę wypartej wody z masą korony. A to znaczyłoby, że Grecy znali gęstość metali, czyli stosunek masy metalu do zajmowanej przez niego objętości.

Próba złota w Europie

Pierwszym Europejskim krajem, w którym prawnie uregulowano zasady cechowania i zdefiniowano wartość próby (prawo probiercze) była XIII wieczna Francja. Na początku XIV wieku król Anglii Edward I wydał edykt, mówiący, że: "*Strażnicy rzemiosła*" mają w Londynie przejść od "sklepu do sklepu", aby sprawdzić prace i zastosować puncynę z głową lamparta. Srebro musiało być w **standardzie Sterling** (92,5% czystego srebra), a złoto musiało być z "dotyku Paryża" (19,2 karata). Złotnicy spoza Londynu również mieli zachować te same standardy". I tak powstała brytyjska próba srebra 0.925 a Urząd probierczy w Londynie od tego czasu można poznać po puncynie z głową lamparta.

Polskie cechy i znaki probiercze - symbol złota

Jeśli chcemy wytwarzać wyroby złotnicze oraz planujemy obrót nimi w Polsce, należy stosować na nich **cechy probiercze obowiązujące dla złota i srebra na terenie Rzeczypospolitej Polskiej** zatwierdzone przez **Główny Urząd Miar**.